

K PROBLEMATIKE VIEROHODNOSTI VÝSLEDKOV VÝSLUCHU OBVINENÉHO PRI DOKAZOVANÍ TRESTNÝCH ČINOV SEXUÁLNEHO ZNEUŽÍVANIA DETÍ A ZVERENÝCH OSÔB¹

doc. JUDr. Iveta Fedorovičová, CSc.

Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta
Katedra trestného práva, kriminológie a kriminalistiky
iveta.fedorovicova @flaw.uniba.sk

K problematike vierohodnosti výsledkov výsluchu obvineného pri dokazovaní trestných činov sexuálneho zneužívania detí a zverených osôb

Cieľom tohto príspevku nie je popisovať postup pri psychofyziologickom vyšetrení, ale snaha poukázať na jeho relevanciu najmä v prípadoch, kedy osoba obvinená z trestného činu sexuálneho zneužívania detí a osôb zverených vypovedá v trestnom konaní pravdivo, t. j. v smere preukázania svojej nevinu a na podporu svojich tvrdení v rámci obhajoby.

On the issue of credibility of the results of the interrogation of the accused in proving sexual abuse offenses of children and entrusted persons

The aim of this paper is not to describe the procedure of psychophysiological examination, but rather to point out its relevance, especially in cases

¹ Táto práca bola podporená Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV 16-0471 „Sexuálne zneužívanie detí a zverených osôb“.

Zákonodarca upravuje pojem osoby – dieťaťa v ustanovení § 127 ods. 1 Trestného zákona nasledovne: „Dieťaťom sa rozumie osoba, mladšia ako osemnásť rokov, ak tento zákon neustanovuje inak. Pokiaľ ide o zverenú osobu, jej pojem je upravený v ods. 8 predmetného ustanovenia nasledovne: „Osobou zverenou do starostlivosti alebo dozoru sa na účely tohto zákona rozumie osoba, ktorá je vzhľadom na svoj vek alebo zdravotný stav alebo z iného dôvodu na základe rozhodnutia súdu alebo iného štátneho orgánu, na základe zmluvy zverená inému, aby vo svojej domácnosti alebo v zariadení určenom na tento účel alebo inde na ňu dozeral, staral sa o ňu, zaopatroval ju alebo vychovával.“

where the person accused of the sexual abuse of children and persons entrusted in the criminal proceedings testify truthfully, in order to prove their innocence and to support their defense claims.

Zur Problematik der Vertrauenswürdigkeit der Ergebnisse einer Anhörung des Angeklagten bei Beweisung der Kriminalfälle des sexuellen Misbrauchs der Kinder und anvertrauten Personen

Das Ziel dieses Beitrages ist nicht den Fortgang einer psychophysiologischen Untersuchung zu beschreiben, doch die Mühe auf ihre Relevanz anzuweisen, vor allem in Fällen, wann die Person, die vom Kriminalfall des sexuellen Misbrauchs der Kinder und anderen anvertrauten Personen angeklagt ist, in der Strafhandlung wahr aussagt, d.h. in Richtung Beweisung seiner oder ihrer Unschuld und Unterstützung seiner oder ihrer Aussagen im Rahmen der Verteidigung.

Kľúčové slová: sexuálne zneužívanie, dokazovanie, dôkazný prostriedok, dôkaz, výsluch, výpoveď, psychofyziologické vyšetrenie.

Keywords: sexual abuse, the examination of evidence, means of proof, evidence, interrogation, testify, psychophysiological examination.

Schlüsselbegriffe: sexueller Misbrauch, Beweisung, Beweismittel, Beweis, Anhörung, Aussage, psycho-fysiologische Untersuchung.

1. K dokazovaniu, dôkazným prostriedkom a dôkazom

Dokazovanie trestných činov sexuálneho zneužívania detí a zverených osôb je obdobne ako je tomu pri ktoromkoľvek inom trestnom čine, zamerané na zisťovanie a dokazovanie všetkých tých skutočností, ktoré sú nevyhnutné, a teda dôležité pre ďalší postup orgánov činných v trestnom konaní a súdu v smere úspešného zavŕšenia trestného procesu v každej konkrétnej trestnej veci.

Možno povedať, že ide o ťažiskovú problematiku celého trestného konania, z ktorej jednoznačne vyplýva, že v jeho rámci by mali byť dôsledne a bez zjavných, resp. dôvodných pochybností zistené všetky skutočnosti svedčiace rovnako tak v prospech, ako aj v neprospech osoby, proti ktorej sa vedie trestné stíhanie. V naznačených súvislostiach treba zvýrazniť i tú skutočnosť, že orgány činné v trestnom konaní a súdy využívajú v tomto procese rôzne formy logického myslenia a uvažovania, ktoré nadobudli v priebehu svojej praktickej činnosti, pričom o. i. do určitej miery využívajú i nepriame poznávanie skutočností, ktoré sa fakticky odvodzuje z tých informácií, ktoré už boli získané z jednotlivých dôkazných prostriedkov.

Keď sa pozrieme na súčasnú právnu úpravu dokazovania² v trestnom konaní vidíme, že Zákon č. 301/2005 Z. z. v znení neskorších právnych predpisov (Trestný poriadok) v § 119 ods. 2 uvádza, že „*Za dôkaz môže slúžiť všetko, čo môže prispieť na náležité objasnenie veci a čo sa získalo z dôkazných prostriedkov podľa Trestného poriadku alebo podľa osobitného zákona*“. Následne zákonodarca v danom ustanovení uvádza *len demonštratívne* tie dôkazné prostriedky, z ktorých možno získať dôkazy, čo je zvýraznené slovom *najmä*. Z uvedeného vyplýva, že okrem tých dôkazných prostriedkov, ktoré zákonodarca v danom ustanovení príkladmo uvádza: „*výsluch obvineného, svedkov, znalcov, posudky a odborné vyjadrenia, previerka výpovede na mieste, rekognícia, rekonštrukcia, vyšetrovací pokus, obhliadka, veci a listiny dôležité pre trestné konanie, oznámenie, informácie získané použitím informačno-technických prostriedkov alebo prostriedkov operatívno-pátracej činnosti*“ – možno využiť v súlade s týmto alebo osobitnými zákonmi aj množstvo iných dôkazných prostriedkov, a to tak v prospech, ako i v neprospech osoby obvinenej zo spáchania predmetného skutku³. Čiže ak nejaká informácia, resp. informácie majú byť použité ako dôkaz v trestnom konaní, na strane jednej musia prispieť k náležitému objasneniu veci a na strane druhej musia byť samozrejme získané zákonným spôsobom z dôkazného prostriedku.

V porovnaní s platnými a účinnými trestnoprávnymi normami upravujúcimi zásady trestného konania v predchádzajúcom spoločensko-politickom režime (kedy sa orgány činné v trestnom konaní v rámci procesu dokazovania ako zákonom upraveného postupu orgánov činných v trestnom konaní opierali o *zásadu zistenia skutočného stavu veci*, (neskôr *zistenia skutkového stavu veci*) považujem za potrebné zvýrazniť práve tú skutočnosť, že v súčasnosti – s posunom ťažiska dokazovania do konania pred súd – orgány činné v trestnom konaní a súdy v procese dokazovania vychádzajú zo zaručene lepšie koncipovanej

² Pre ilustráciu možno uviesť, že v zmysle ustanovenia §119 ods.1 Trestného poriadku je potrebné v trestnom konaní dokazovať najmä to, či sa skutok stal a či má znaky trestného činu; kto tento skutok spáchal a za akých podmienok; tiež závažnosť činu vrátane príčin a podmienok jeho spáchania; osobné pomery páchateľa v rozsahu potrebnom na určenie druhu a výmery trestu a uloženie ochranného opatrenia a na iné rozhodnutia; ako aj následok a výšku škody spôsobenej trestným činom; príjmy z trestnej činnosti a prostriedky na jej spáchanie, ich umiestnenie, povahu, stav a cenu.

³ V daných súvislostiach je potrebné upozorniť tiež na ods. 3 daného ustanovenia, v ktorom sa hovorí, že „Dôkazy môžu obstarávať aj strany na vlastné náklady, pričom v prípade oslobodenia od obžaloby podľa § 285 písm. a), b) alebo c) nahradí účelne vynaložené náklady obvinenému štát“ a na ods. 4, v ktorom zákonodarca uvádza, že „Dôkaz získaný nezákonným donútením alebo hrozbou takého donútenia sa nesmie použiť v konaní okrem prípadu, keď sa použije ako dôkaz proti osobe, ktorá také donútenie alebo hrozbu donútenia použila.

zásady, upravenej v ustanovení § 2 ods.10 vyššie cit. zákona, v zmysle ktorej „*postupujú tak, aby bol zistený skutkový stav veci, o ktorom nie sú dôvodné pochybnosti, a to v rozsahu nevyhnutnom na ich rozhodnutie*“. Tieto orgány sú povinné získavať dôkazy z úradnej povinnosti, s rovnakou starostlivosťou objasňovať všetky okolnosti, (t. j. okolnosti svedčiace v prospech i neprospech obvineného) a vykonávať v oboch naznačených smeroch dôkazy tak, aby súdu umožnili vyniesť spravodlivé rozhodnutie⁴.

Orgány činné v trestnom konaní priradzujú dôkazom určitú hodnotu, pričom sa zisťuje ich *zákonnosť* (teda či dôkaz bol získaný na platforme zákonného postupu); *závažnosť* (či jednotlivé skutočnosti patria do rámca predmetu dokazovania) a *vierohodnosť*. Pri tomto poslednom kritériu by som si dovoľila sa na chvíľku pozastaviť, nakoľko práve hodnotenie vierohodnosti dôkazov predstavuje podľa môjho názoru značný problém interdisciplinárneho charakteru.

V súvislosti s posledným kritériom, orgány činné v trestnom konaní a súdy v zmysle ustanovenia § 2 ods.12 cit. zákona „*hodnotia dôkazy získané zákonným spôsobom podľa svojho vnútorného presvedčenia založenom na starostlivom uvážení všetkých okolností prípadu jednotlivu i v ich súhrne nezávisle od toho, či ich obstaral súd, orgány činné v trestnom konaní alebo niektorá zo strán*“. Hodnotenie dôkazov je právom v odbornej literatúre označované za najdôležitejšiu časť procesu dokazovania, pretože práve ono sa vo svojej podstate stáva podkladom a súčasne i predpokladom pre vydanie správneho rozhodnutia, ako i ďalšieho postupu v trestnom konaní.

Ako som už naznačila vyššie, práve správne posúdenie posledného z kritérií – kritéria vierohodnosti – má zásadný význam pre stanovenie konkrétnych záverov pri rozhodovaní o objasňovanej skutočnosti.

Vrátim sa však ešte na chvíľku do minulosti, kedy sa orgány činné v trestnom konaní a súdy snažili o. i., opierať v procese dokazovania o jednu z vtedy najdôležitejších základných zásad trestného konania – *zásadu zistenia skutočného stavu veci*, ktorá *de facto* zodpovedala zisteniu tzv. „*objektívnej pravdy*“ v trestnom konaní⁵. A práve niekde tu sa začíname v trestnom konaní vehementnejšie stretávať s pojmom „*pravda*“, ako aj s opakom významu tohto slova, čiže „*nepravda alebo lož*“, „*pravdivosť či nepravdivosť*“ a pod.

⁴ Zároveň považujem za dôležité dodať, že súd môže vykonávať aj také dôkazy, ktoré strany nenavrholi. Strany zasa majú právo nimi navrhnuté dôkazy zabezpečiť. K tomu pozri ustanovenie §2 ods. 11 Trestného poriadku.

⁵ Bližšie k tomu pozri Zákon o trestnom konaní súdnom – Zákon č. 141/1961 Zb. v znení neskorších predpisov.

Dobre sa na toto obdobie pamätám, nakoľko som o predmetnej zásade začala intenzívnejšie premýšľať z hľadiska filozofického, a stále som (vtedy ešte ako študentka) nedokázala pochopiť prečo máme práve v trestnom konaní zisťovať objektívnu pravdu, keď ide o čisto filozofickú kategóriu (veď k zisteniu objektívnej pravdy sa nemôžeme, aj keby sme veľmi chceli...v priebehu dokazovania v trestnom konaní nijakým spôsobom dopracovať; veď môžeme vychádzať len z tých dôkazov a faktov, ktoré sa nám podarilo zistiť; a čo keď existujú okrem nich aj ďalšie, ktoré vyvracajú tie pôvodné a nepodarilo sa nám ich zistiť ani pri najväčšej snahe?). Kladúc si množstvo podobných otázok, som sa akosi vnútorne nevedela a nemohla s touto zásadou stotožniť, a to i napriek skutočnosti, že v danom období bolo publikovaných množstvo prác odborného i vedeckého charakteru, v ktorých sa jednotliví významní autori stotožňovali s včlenením predmetnej zásady do rámca zásad, na ktorých bolo budované naše trestné konanie.

Zisťovanie objektívnej pravdy bolo teda považované za najdôležitejšiu zásadu činnosti všetkých orgánov činných v trestnom konaní (vrátane súdu, ktorý mal vtedy iné postavenie než v súčasnosti), pričom ostatné základné zásady svojim spôsobom slúžili k jej uplatneniu. Všetky vyššie uvedené orgány sa museli snažiť o to, aby v trestnom konaní bola objektívna pravda zistená, t. j. o to, aby všetky skutočnosti a okolnosti trestného činu alebo prečinu boli zistené v súlade s objektívnou skutočnosťou.

Čo považujem v intenciách tohto príspevku za podstatné? Za podstatné považujem nasledovné: „*Úsilie o zistenie objektívnej pravdy znamená, že orgány činné v trestnom konaní sa nemôžu uspokojiť iba so zistením určitých skutočností v rovine pravdepodobnostnej, ale musia vychádzať z faktov presne a úplne zistených, ktoré nevzbudzujú pochybnosti o svojej pravdivosti* .“⁶

Trvalo pomerne dlhý časový interval, kedy zodpovední pracovní v oblasti teórie i aplikačnej praxe v oblasti trestného práva pochopili, že sa neuberali správnu cestou...

A teraz zasa naspäť, k spomínanému kritériu vierohodnosti. Vierohodnosť v podstate znamená to, že musí ísť o dokázanú a zdôvodnenú pravdu, z čoho teda jednoznačne vyplýva záver o nemožnosti akéhokoľvek iného riešenia – a práve v tom vidím značný problém, pretože rovina pravdepodobnostného usudzovania či hodnotenia logicky ponúka aj možnosť iných riešení. Preto práve na tomto mieste je potrebné si uvedomiť tú skutočnosť, že žiadny z dôkazných prostriedkov uvedených zákonodarcom v ods. 2 § 119 Trestného poriadku nie je *a priori*

⁶ MADARA, Z. a kol.: *Právnický slovník. I. diel, A – O*, s. 557.

nadaný stopercentnou spoľahlivosťou. Napr. svedok alebo poškodený vôbec nemusí pri výsluchu vypovedať pravdivo, či už na základe omylu (pretože pamäťové stopy z časového aspektu väčšinou „zostarnú“ skôr než stopy materiálne) alebo aj úmyselne (zo strachu, pretože sa im napr. obvinený vyhráza a pod.), a to aj napriek prísaha, že budú vypovedať pravdu. Rovnako tak môžu byť rôznymi spôsobmi ovplyvnené aj iné dôkazné prostriedky...

Taktiež je potrebné brať do úvahy i ten fakt, že množstvo kriminalistických metód využívaných v súčasnej trestno-procesnej praxi v rámci jednotlivých dôkazných prostriedkov, z ktorých získané dôkazy sú našimi súdmi bežne akceptované, je vzhľadom na povahu kriminalistiky ako vedy interdisciplinárnej – budovaných na základe poznatkov a metód iných vied, vrátane vied prírodných, ktoré umožňujú aj pravdepodobnostné závery.

Zároveň si myslím, že v zložitých prípadoch, vrátane trestných vecí súvisiacich so sexuálnym zneužívaním by orgány činné v trestnom konaní i súdy (pretože sú to práve ony, ktoré vynášajú meritórne rozhodnutie v danej trestnej veci v prípadoch, kedy sa trestná vec dostane až do konania pred súd) mali vzhľadom na dosiahnutý pokrok v jednotlivých vedných oblastiach, z ktorých kriminalistika čerpá vedecké poznatky čím obohacuje už rutinným spôsobom v praxi využívané metódy – hľadať stále novšie možnosti ako určité okolnosti v procese dokazovania preukázať, pričom by sa nemali báť používať k dokazovaniu určitých skutočností aj nové a možno i netradičnejšie metódy, predpokladom čoho sú odborné konzultácie a sústavné udržiavanie kontaktov so špecialistami a odborníkmi z rôznych oblastí jednotlivých vedných disciplín a odborov⁷.

2. K vierohodnosti výpovede obvineného a overovaniu jeho pravdivosti prostredníctvom psychofyziologického vyšetrenia

Vychádzajúc z poznatku, že i keď existuje pomerne malá pravdepodobnosť podania nepravdivého oznámenia alebo vznesenia krivého obvinenia v prípadoch sexuálneho zneužívania detí a zverených osôb, myslím, že je na mieste uvažovať aj v týchto dimenziách. Napr. osoba obvinená z daného trestného činu sa bude v priebehu uskutočňovaných

⁷ K problematike zákonnosti a prípustnosti kriminalistických metód pozri: FEDOROVÍČOVÁ, I.: Zákonnosť a prípustnosť kriminalistických metód. In Bratislavské právnické fórum. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2019. V tlači.

výsluchov vyjadrovať ku všetkým okolnostiam a skutočnostiam prípadu naozaj pravdivo v tom smere, že skutok, ktorý je predmetom dokazovania skutočne nespáchala...

Niekoľko všeobecných poznámok k výsluchu

Z aspektu kriminalistického je charakteristika výsluchu, ako jednej z najstarších kriminalisticko-taktických metód viac-menej totožná vo všetkých dostupných učebniciach kriminalistiky. Uvediem aspoň niektorú z nich: ide o „*metódu kriminalistickej praxe, ktorou sa na základe zákona získavajú formou výpovede kriminalisticky a právne významné informácie z pamäťových stôp obsiahnutých vo vedomí vypočúvaných osôb, za prísneho rešpektovania a dodržiavania práv i povinností daných zákonom vypočúvanému i vypočúvajúcemu.*“⁸ Jeho cieľom by nemalo byť dosiahnutie priznania alebo usvedčenie vypočúvanej osoby za každú cenu. Vypočúvajúcí by nemal klásť otázky smerujúce len k potvrdeniu viny, pričom nesmie vypočúvaného, ktorý je v postavení obvineného považovať za páchatel'a, ktorý spáchal konkrétny skutok, považovaný za trestný čin. Cieľom výsluchu je teda získanie komplexných a hodnoverných informácií prostredníctvom výpovede tak, aby sa zistil skutkový stav veci bez dôvodných pochybností. Služi potrebám trestného konania a je nástrojom, prostredníctvom ktorého vypočúvajúci „*zistíuje podstatné skutočnosti dôležité pre trestné konanie*“⁹. Ide o metódu, ktorá je právne regulovaná, a to predovšetkým z toho dôvodu, že pri nesprávnych postupoch vypočúvajúceho môže byť zasiahnuté do práv a slobôd vypočúvaného. Táto kriminalisticko-taktická metóda je v trestnom práve procesnom považovaná za procesný úkon, nakoľko Trestný poriadok upravuje jeho postup, pričom z hľadiska dokazovania ho môžeme zadefinovať aj ako dôkazný prostriedok, uvedený v rámci výpočtu jednotlivých dôkazných prostriedkov (viď vyššie), prostredníctvom ktorého sa získavajú informácie z pamäťových stôp vypočúvaného. Výslednicou je výpoveď, v ktorej obsiahnuté informácie slúžia v trestnom konaní ako dôkaz.

K otázke využitia psychofyziologického vyšetrenia

Ako som už uviedla v prvej časti príspevku, hodnotenie vierohodnosti dôkazov je zložitým problémom interdisciplinárneho charakteru.

⁸ KONRÁD, Z. – PORADA, V. – STRAUS, J. – SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň : Aleš Čeněk, s.r.o, 2015, s.59.

⁹ PORADA, V. – POLÁK, P. a kol.: *Kriminalistika*. Plzeň : Aleš Čeněk, s. r. o., s.227.

Som presvedčená, že pri tejto náročnej a zodpovednej činnosti orgánu činného v trestnom konaní môže byť okrem dôkazných prostriedkov vymenovaných v ustanovení § 119 ods. 2 Trestného poriadku¹⁰ veľmi nápomocné aj psychofyziologické vyšetrenie¹¹, a to v smere posúdenia, či daná osoba vypovedala o predmetnej udalosti pravdu alebo nie, čo by napomohlo zhodnotiť nielen vierohodnosť jej výpovede, ale taktiež orgánom činným v trestnom konaní v rozhodnutí, akým smerom majú v danej veci následne postupovať. Táto metóda má dodnes mnoho nepravnikov, a to i napriek tomu, že podobný postup – ktorý naopak uznávajú – je napr. pri vyšetrení duševného stavu obvineného či svedka.

Vieme, že zákonodarca v ustanoveniach Trestného poriadku niektoré postupy získavania dôkazov z dôkazných prostriedkov upravuje presnejšie, tak je tomu napr. pri výsluchu obvineného i svedka. Pri ostatných dôkazných prostriedkoch viac-menej len stručne definuje ich podstatu a zákonný rámec a jednotlivé postupy ich vykonávania zveruje orgánom činným v trestnom konaní, ktorí sa pri tejto činnosti riadia prevažne kriminalistickými postupmi a odporúčaniami. Obdobná situácia je aj pri vykonávaní odbornej a znaleckej činnosti, v rámci ktorej sa odborníci, špecialisti a znalci riadia štandardizovanými postupmi, ktoré musia byť dodržané. Považujem za potrebné zvýrazniť, že tak odborné vyjadrenie, ako aj znalecký posudok musia mať zákonom stanovenú formu, z ktorej príslušný orgán činný v trestnom konaní získava informácie, ktoré následne hodnotí a prisudzuje im dôkaznú hodnotu. To však neznamená, že by hodnotil aj samotný postup, akým boli tieto informácie získané.

Čo sa týka osoby obvinenej z trestného činu, vždy treba mať na zreteli, že táto osoba nesmie byť k výpovedi nijakým spôsobom donucovaná, nakoľko v takomto prípade by zjavne išlo o nezákonný spôsob získania dôkazu (obvinený samozrejme môže výpoveď odoprieť a ak sa aj rozhodne vypovedať, nemá povinnosť vypovedať pravdivo). Rovnako tak nesmie byť táto osoba donucovaná ani k psychofyziologickému vyšetreniu, ktoré sa môže realizovať len na základe jej súhla-

¹⁰ V súvislosti s trestnými činmi sexuálneho zneužívania detí a zverených osôb, ako aj v súvislostiach vyššie načrtnutých dávam do pozornosti ustanovenie § 125 Trestného poriadku o konfrontácii.

¹¹ V podmienkach Slovenskej republiky pracovisko aplikovanej psychofyziológie vzniklo 1. marca 1998 a od 1. apríla 1999 je zaradené do organizačnej štruktúry Kriminalistického a expertízneho ústavu Policajného zboru. K tomu pozri: LACIAK, O.: Pokroky v kriminalistickej technike. In Kriminalistika ako teória, praktická veda a učebná disciplína. Zborník z medzinárodného vedecko-teoretického seminára konaného dňa 8. novembra 2004 na Akadémii Policajného zboru v Bratislave, Bratislava: Akadémia PZ v Bratislave, 2004, s. 57.

su. S vyšetrením obyčajne súhlasia tí z obvinených, ktorí majú záujem na tom, aby potvrdili svoju nevinu.

V rámci výsluchu obvineného sa orgány činné v trestnom konaní snažia rôznymi taktickými postupmi pôsobiť na osobu obvineného s cieľom odhaliť prípadné klamstvá či určité nejasnosti a rozpory (pretože u obvineného je obyčajne charakteristickou črtou zatajovanie pravdy z dôvodu vyhnutia sa trestnej zodpovednosti) čo následne využívajú pri zhodnotení vierohodnosti jeho výsledku.

V prípade, že obvinený s psychofyziologickým vyšetrením súhlasí, možno výsledok tohto vyšetrenia vnímať v nasledovných rovinách:

- a) ak obvinený neodoprel výpoveď a vypovedal že vinný nie je, pričom vyšetrenie preukáže vo vzťahu k spáchanému skutku jeho nepravdovravnosť;
- b) ak obvinený neodoprel výpoveď a vypovedal že vinný nie je, pričom vyšetrenie preukáže jeho pravdovravnosť.

V prvom prípade, vzhľadom na skutočnosť, že obvinený klamať de fakto môže, je využitie výsledkov vyšetrenia problematické. A to aj vzhľadom k tomu, že obvinený môže v priebehu vyšetrovania zámerne zavádzať a uvádzať nepravdivé údaje, ktoré môže priebežne meniť, pričom mu za to nehrozí žiadny postih. Vtedy je potrebné jeho výpoveď vyvrátiť na platforme iných dôkazov získaných v danej veci.

Iná situácia nám však vznikne v druhom prípade, kedy výsledky vyšetrenia potvrdia pravdovravnosť tejto osoby, a teda výsledok psychofyziologického vyšetrenia bude zhodný s výpoveďou.

Záver

Niet pochýb o tom, že problematika dotýkajúca sa trestných činov sexuálneho zneužívania detí a zverených osôb čoraz viac rezonuje v posledných obdobiach nielen v zahraničí, ale aj v našich podmienkach. Kategórie páchatel'ov týchto trestných činov sú rôznorodé, počnúc osobami (mužského i ženského pohlavia) nevymykajúcimi sa nijak obzvlášť výraznejším spôsobom z rámca bežnej populácie, cez osoby trpiace určitými psychickými poruchami alebo s deviantnými sklonmi až po osoby, vyznačujúce sa sexuálnymi deviáciami alebo v určitých situáciách aj agresívnym správaním. Vo väčšine prípadov ide o páchatel'ov, ktorí svoje obete dobre poznajú, nakoľko pochádzajú z jej blízkeho okolia alebo rodiny.

Odhaľovanie týchto trestných činov v Slovenskej republike nepovažujem za dostatočné, čo je i pri najväčšej snahe kompetentných orgánov determinované predovšetkým pomerne vysokou latenciou tohto druhu

trestnej činnosti i napriek značnému odtabuizovaniu tejto problematiky. Je preto potrebné posilniť činnosť týchto orgánov na danom úseku a domnievam sa, že by bolo vhodné „bližšie k páchatelovi“, t. j. v obciach, v jednotlivých mestách či ich štvrtiach budovať aj určité inštitúcie súkromného charakteru, ktoré by v súčinnosti s Policajným zborom pomáhali jednak dohliadať na bezpečnosť detí a zverených osôb, ako aj pri vytypovaní tých osôb, ktoré by mohli pripadať do úvahy ako osoby podozrivé.

Pokiaľ by som sa mala vyjadriť k vyšetrovaniu týchto trestných činov, môžem konštatovať, že táto je podľa môjho názoru na zodpovedajúcej odbornej úrovni. Orgány činné v trestnom konaní sa opierajú pri vyšetrovaní týchto špecifických druhov trestnej činnosti o metodiku vyšetrovania sexuálnych trestných činov, ktorú by možno bolo vhodné – najmä čo do spôsobov páchania a utajovania týchto činov, ako aj vzhľadom na ich často závažné následky širšie rozpracovať a súbežne zväziť, najmä vzhľadom na závažnosť tohto druhu trestnej činnosti i vypracovanie samostatnej metodiky vyšetrovania trestných činov sexuálneho zneužívania.

V súvislosti s hodnotením vierohodnosti výpovede obvineného v prípadoch nepravdivého oznámenia alebo krivého obvinenia, a to i napriek tvrdeniam autora publikácie „Detektor lži neexistuje“, podľa ktorého „*Výskum za posledných sto rokov v oblasti skúmania psychológie a fyziológie, presnejšie v skúmaní vzťahu ľudského mozgu a psychiky, nepriniesol žiadne dôkazy o proklamovanej presnosti a spoľahlivosti polygrafu, nakoľko teória polygrafu z hľadiska vedeckého nerešpektuje existenciu zásadného a nemenného poznatku o disociácii psychických a fyziologických procesov, ich neuchopiteľný vzťah a relatívnu nezávislosť*“¹² som dospela k záveru, že výsledky psychofyziologického vyšetrenia, t. j. overovania pravdovravnosti prostredníctvom tohto zariadenia, a teda i vierohodnosti výsledku výsluchu (čiže výpovede obvineného, ktorý vypovedal v trestnom konaní pravdivo) majú svoju relevanciu.

Použitá literatúra

1. Zákon o trestnom konaní súdnom – Zákon. č. 141/1961 Zb. v znení neskorších predpisov.
2. Trestný zákon – Zákon. č. 300/2005 Z. z. v znení neskorších právnych predpisov.

¹² UHERÍK, A.: Detektor lži neexistuje. Bratislava : Vydavateľstvo VERBIS, 2014, s. 278.

3. Trestný poriadok – Zákon. č. 301/2005 Z. z. v znení neskorších právnych predpisov.
4. DOHNALOVÁ, Z. – ŠTĚPÁNKOVÁ, D. – KOHOUT, J.: Kdy je účelné použít fyziodetekční vyšetření. In *Kriminalistický sborník*, 2008, roč. 52, č.5, s. 58 – 63.
5. ČENTĚŠ, J. a kol.: *Trestné právo procesné. Všeobecná časť*. 1. vyd. Šamorín : Heuréka, 2016. 438 s. ISBN 978-80-8173-020-7.
6. FEDOROVÍČOVÁ, I.: Vyšetrenie polygrafom – kriminalisticko-technická metóda pri znaleckom skúmaní a dokazovaní pravdivosti výpovede. In *Justičná revue*, roč. 46, 1994, č. 1 – 2, s. 66 – 69.
7. FEDOROVÍČOVÁ, I.: Výsluch a pravdivosť výpovede. In *Justičná revue*, roč. 45, 1993, č. 5.
8. FEDOROVÍČOVÁ, I.: Zákonnosť a prípustnosť kriminalistických metód. In *Bratislavské právnické fórum*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2019. V tlači.
9. FLEISHER, J. a kol.: *Súdna psychiatria*. 1. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2014. 227 s. ISBN 978-80-7160-332-0.
10. KOHOUT, J.: Fyziodetekční vyšetření v procesu objasňování trestní činnosti. In *Kriminalistika*, 2008, roč. 41, č. 3, s. 189 – 190.
11. KOHOUT, J. – VRANÁ, J.: Fyziodetekční vyšetření a policejní praxe. In *Kriminalistický sborník*, 1992, roč. 36, č. 12, s. 476 – 484.
12. KOLESÁR, J.: Preverenie výpovede použitím niektorých osobitných metód. In *Justičná revue*, roč. 44, 1992, s. 30 – 36.
13. KONRÁD, Z. – PORADA, V. – STRAUS, J. – SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň : Aleš Čeněk, s. r. o., 2015, s. 59. ISBN 978-80-7380-547-0.
14. KORMOŠ, M. – PERHACS, Z.: Náčrt možnosti uplatnenia správy z procesu overovania pravdovravnosti ako dôkazného prostriedku. In *Justičná revue 2003*, roč. 55, č. 5, s.536 – 545.
15. KUBÍK, O. – POLÁK, P.: Posudzovanie vierohodnosti výpovedí (prejavov) osôb ako psychologický problém. In *Justičná revue*, roč. 60, č. 11, s. 1589 – 1590. ISSN 1335-6461.
16. LACIAK, O.: Pokroky v kriminalistickej technike. In *Kriminalistika ako teória, praktická veda a učebná disciplína. Zborník z medzinárodného vedecko-teoretického seminára konaného dňa 8. novembra 2004 na Akadémii Policajného zboru v Bratislave*. Bratislava: Akadémia PZ v Bratislave, 2004, s. 57. ISBN 80-8054-338-0.
17. MALÝ, K.: Využití fyziodetekčního vyšetření jako dukazu v trestním řízení. In *Kriminalistický zborník*. roč. XXXVI, r. 1992, č. 12, s. 468 – 471.
18. MADARA, Z. a kol.: *Právnický slovník. I. díl, A – O*. Praha : Panorama, 1988, 659 s.
19. MARKOVÁ, V.: Možnosti zaradenia psychofyziologického overovania pravdovravnosti do systému dôkazov v trestnom konaní. In

Aktuálne otázky trestného práva v teórii a praxi. 1. ročník Medzinárodnej virtuálnej interdisciplinárnej vedeckej konferencie (Zborník príspevkov). Bratislava: Akadémia PZ v Bratislave, s. 187 – 2001. ISBN 978-80-8054-516-1.

20. MATIÁŠEK, J. – BÁRTA, B. – SOUKUP, J.: *Výslech a psychologie*. Praha : Orbis, 1966.
21. PORADA, V. – POLÁK, P.: *Kriminalistika*. Plzeň : Aleš Čeněk, s. r. o., 2015, s. 227. ISBN 978-80-7380-558-6.
22. UHERÍK, A.: *Detektor lži neexistuje*. Bratislava : Vydavateľstvo VERBIS, 2014, 286 s. ISBN 978-80-970579-5-4.
23. VIKTORYOVÁ, J.: *Teória a prax dokazovania vo vyšetrovaní*. Bratislava : Akadémia PZ, 2001, 354 s. ISBN 80-8054-201-5.